

Bu sayı

Devrimci Marksizm dergisinin yıllık İngilizce yayını *Revolutionary Marxism*'in ilk sayısı 2016 yılının sonunda yayımlanmıştı. Beyrut'tan ve Bakû'dan Buenos Aires'e, San Petersburg'dan Üsküp'e, Milano'dan Montevideo'ya kadar tüm dünyada dağıtımı ve satışı yapıldı. Binlerce satmamış olabilir, fakat bu sınırlı ölçü içerisinde, görevini layıkıyla yerine getirdi: militan Marksist teori içerisinde enternasyonalizme katkıda bulunmak. Bunun doğal sonucu da Ortadoğu'daki ve Kuzey Afrika'daki, Balkanlardaki ve Kafkasya'daki, Akdeniz ve Avrasya bölgelerindeki ve genel olarak tüm dünyadaki siyasi ve örgütsel alanlarda proleter enternasyonalizmine katkıda bulunmaktır. Bu hedef doğrultusunda yeni bir adım attık ve okumakta olduğunuz bu başyazıyı, çeşitli başka dillere de çevirip bu sayının sonuna ekledik. Böylelikle, tüm dünyada İngilizce okuyamayan fakat enternasyonalist ve devrimci Marksizmin sözüne ilgi duyan insanlara da mesajımızın özünü iletebileceğiz.

Bu ikinci sayı, yani *Revolutionary Marxism 2018*, öncelikle Ortadoğu'ya odaklanarak, emperyalist ülkelerdeki gerici hareketler ve dünya durumu üzerine iki ek yazı ile, yüzüncü yıldönümünde, halkın büyük bayramı Ekim Devrimi üzerine özel bir dosya ile, Berlin Duvarı'nın yıkılışına kadar bir işçi devletinin bulunduğu ülkelerden birinin, Bulgaristan'ın çöküşünü inceleyen bir makale ile ve ilk cildinin yayımlanmasının 150. yıldönümünde, insanlığın bugününün ve geleceğinin büyük başyapıtı *Das Kapital*'i konu alan bir başka makale ile aynı hedef doğrultusunda

çalışmaya devam etmeyi amaçlıyor.

Birinci sayı, giriş yazısında ve çeşitli makalelerde, 2008 finansal çöküşüyle başlayan ve on yıldır süren ekonomik krizi yan yana ilerleyen çeşitli süreçlerin arka planı olarak merkeze koydu. Bu süreçler, tüm dünyada ön-faşizmin yükselişi, buna eşik eden ve en çarpıcı örneği DAIŞ ya da IŞİD olan İslami tekfiri-mezhepçi hareketin yükselişi, bölgesel savaşların bir dünya savaşına dönüşmesi tehdidinin gitgide artması ve de halkın isyanının 2011'den bu yana hem ayaklanma şeklinde (Mısır, Tunus, Yemen, Bahreyn, Wall Street, Yunanistan, İspanya, Türkiye, Brezilya, Balkanlar vb.) hem de parlamenter biçimler altında (Podemos, Syriza, Sanders, Corbyn ve en önemlisi de Arjantin'de Frente de Izquierda (FIT)) yükselişi olarak sıralanabilir.

Birinci sayı Donald Trump'ın dünyadaki en güçlü emperyalist ülkedeki en yüksek mevkiye seçilmesinin hemen ardından yayınlandığı için, bu tekil olay “popülizm”, “aşırı sağ”, “milliyetçilik” vs. olarak anılan yeni uluslararası gerici olguya dair bir tartışma için de hareket noktamızı teşkil etti. Donald Trump'ın bir “serseri mayın faşisti”, oturmuş bir partisi ve paramiliter birlikleri olmayan bir faşist, yani başka bir ifadeyle bir ön-faşist olduğu şeklinde erkenden yaptığımız tahlil geçtiğimiz yıl yaşananlar neticesinde fazlasıyla doğrulandı. “Faşist” kelimesi, özellikle Charlottesville olaylarının ertesinde, beyaz ırkçıların ve Neonazi ismini kullanmaktan bile çekinmeyenlerin eylemini Trump'ın gönül rahatlığıyla ve defaatle onaylaması üzerine, bu tavrı tanımlamak için kullanılmaya başladı. Kendilerine “*alt-right*” yani alternatif sağ adını takmış olan faşistlerin baş ideoloğu Steve Bannon artık görevde değil, fakat hâlâ ABD başkanı ile etle tırnak gibi olduğu, Çin gibi devletlere devlet adamlarını andırır seyahatler yapıp, ABD başkanı gelmeden ağız yokladığı oldukça aşikâr. ABD sınırlarının ötesinde, uluslararası planda, liberal “*establishment*”, Avrupa'daki seçimlerin sonucunu, (hatalı bir biçimde) “popülizm” olarak adlandırdıkları gücün bir dizi yenilgi yaşaması olarak nitelemekte aceleci davrandı: Fransa'da, ön-faşist vebanın en net temsilcisi olan Marine Le Pen, seçimlerin ikinci turunda üç Fransız vatandaşından birinin oyunu aldı. Almanya'da ise *Alternative für Deutschland* partisi, Angela Merkel'in göçmen politikası konusunda gerçekleştirdiği 180 derece dönüşe rağmen ülkedeki üçüncü büyük parti haline geldi. Bunlar yenilgiden sayılıyorsa, daha kısa süre öncesine kadar kenarda köşede kalmış meczuplar gözüyle bakılan bu uluslararası hareketin zaferi neye benzerdi, merak etmeden yapamıyor insan!

Liberaler açısından madalyonun diğer yüzünde Emmanuel Macron'un zaferi yer alıyor. Brexit ve Trump ile yaşadıkları ezici yenilgiler sonrası bu zaferi küreselleşmenin geri dönüşü olarak yorumlayarak, açık bir hüsnükuruntu örneği sergilediler. Fransa'da soldaki muhaliflerinin, kralvari tarzına ve KHK'larla (bunun, aynı liberal establishment tarafından, haklı biçimde, iyiden iyiye bir despota döndüğü

değerlendirmesi yapılan Erdoğan'ın Türkiye'de uyguladığı metotların neredeyse tıpatıp aynısı olduğunu hatırlatalım) yönetmesine atıfla taktığı alaycı isimle Birinci Emmanuel'in kerameti kamuoyu yoklamalarındaki popülerliğinin tepetaklak olması sonrası eriyip gitti. Bazı sendika konfederasyonlarının teslimiyetine rağmen, on günlük bir süre zarfında (12 ve 21 Eylül'de) gerçekleşen iki grevin başarısı, ilk sayımızda 2016 baharında "sosyalist" François Hollande hükümetinin İş Yasası reformuna karşı gelişen harekete atıfla bahsettiğimiz "Fransız baharı"nın devam etme sinyalleri verdiğini gösteriyor. İlk sayımızda da vurguladığımız üzere, Fransa Avrupa'daki kilit ülke olmaya devam ediyor. Macron'un küreselci ve neo-liberal yolu Trump'lara ve Le Pen'lere karşı derman olamaz. Bu melanetin yükselişini tersine çevirebilecek olan yalnızca işçi sınıfının siyasi bağımsızlığı ve birleşik mücadelesi olabilir. Dünyanın ufku hala Modi'ler, Duterte'ler, Putin'ler, Erdoğan'lar, Aliyev'ler, Orban'lar ve Trump'lar ile doludur.

İlk sayımızda dünya savaşı tehdidinin altını çizmemizden bu yana, tüm dünya sathında bir topyekûn harp olasılığı da gayet belirgin olarak ortada.. Bir anlığına Suriye'deki, Irak'taki, Yemen'deki, Libya'daki bitmez tükenmez çileleri ve Ukrayna'da savaşın derinden derine yanmakta olan korunu bir yana bıraksak dahi, Asya jeo-stratejik bölgesi emperyalizm ve Çin arasında gelişmekte olan çatışmanın farklı veçheleriyle doludur. Bunun en önemli örneği elbette ABD ve Kuzey Kore arasında gelişen ve dünyayı 70 küsur yıl önceki Hiroşima ve Nagazaki'den sonra ilk nükleer felakete sürükleme tehdidini barındıran gerilim yükseltme politikasıdır. Trump, alışılğı geldiği ön-faşist iştahıyla, Kuzey Kore'de "milyonlarca kişiyi öldürme" ve tüm ülkeyi yerle yeksan etme tehditleri savurdu. "Uluslararası toplum"un (nam-ı diğer emperyalizm) ve kapitalist medyanın sunduğu uydurma verilerin çizdiği tablonun aksine, Kuzey Kore'nin nükleer hazırlıkları, Pasifikte askeri bir egemenlik kurma arzusundaki ABD'ye, Japonya ve Kuzey Kore'deki 80 binden fazla ABD askerine ve genel olarak Asya'da ufukta beliren savaş tehdidine karşı bir savunma tedbiridir. Bürokratik olarak yozlaşmış bir işçi devleti emperyalizm ile karşı karşıya geldiğinde, hatta işçi devletinin "tek hanedanda sosyalizm"e dayanan bu karikatüründe dahi, devrimci Marksistler işçi devletinin arkasında durmalıdır.

Ülkemize daha yakın bir noktada, bölgemiz olan Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da, Trump'ın temsil ettiği gerici dalga güçlerin dizilimini değiştirdi. Trump'ın, Mısır Bonapartı el-Sisi'ye Washington ziyareti sırasında verdiği desteği, Suudi Arabistan'a gerçekleştirdiği şatafatlı ziyaret izledi. Ziyaretin en bayağı anı, figüranlar arka planda nöbet tutarken Trump, Kral Selman ve Mısır Cumhurbaşkanı'ndan oluşan gülünç üçlü parıldayan bir yerküreyi okşadığında gerçekleşti. Bu anı anlamlı kılan iki aktörün yokluğuuydu. Bir yandan, Siyonist İsrail, kurulmakta olan yeni ittifakın göze görünmeyen akıl hocasıydı. Görüldü ki Trump'ın İran karşıtı ve İsrail yanlısı siyasi yönelimi, bölgeye yönelik politikasındaki tüm çapraşıklıkla-

rı ve çelişkileri aşabiliyormuş. Trump, Putin ile yakınlaşmak için gösterdiği bariz çabalara ve Putin'in Rusya'sının İran'la bozulması neredeyse mümkün olmayan ittifakına rağmen, son BM konuşmasında da görüldüğü üzere İran'ı yalıtım ve bu ülkeye diz çöktürmek amacıyla Ortadoğu'daki diğer bütün gerici güçler arasında bir ittifak kurmak için büyük bir çaba içerisinde. Yeri gelmişken, Hamas'ın yakın zamanda Mısır ve İsrail'e boyun eğmesi için baskı altına alınmasının sebebinin de bu olduğunu belirtelim. Yokluğu dikkat çeken diğer isim ise, Trump'ın Ortadoğu ve Kuzey Afrika politikasındaki çelişkilerin bir diğer sebebi olan Erdoğan'dı. Resmi gerekçe, Trump'ın ziyaretinin, Erdoğan'ın, cumhurbaşkanının öneminin daha da artacağı bir sisteme doğru geçişin temellerini atan 16 Nisan referandumundan sonra partisinin dizginlerini eline almak için geri dönmekte olduğu partisinin kongresi ile aynı tarihlere denk geldiği şeklindeydi. Fakat kısa süre içinde ortaya çıktığı üzere, gerçek sebep başkaydı.

Suudilerin, Trump'ı karşılamak için Arap olsun olmasın birçok ülkeyi davet ederek Sünni mezhepçi güce yaptırmaya çalıştığı gövde gösterisi kısa ömürlü oldu. Zafer kazanmış general edasıyla yapılan birlik kutlamalarının hemen ardından Katar krizi patlak verdi ve Suudi liderliğindeki kamp ile Rabiacı kampın arasını açtı. Ne demek istediğimizi anlamak için şu olay örgüsüne bir bakın. 2013: Sisi'nin Bonapartist darbesi, Suudi Arabistan'ın desteğiyle Mısır'da Mursi'yi ve Müslüman Kardeşler (İhvan) hükümetini deviriyor ve soğukkanlı biçimde yüzlerce İhvan taraftarını Kahire'nin Rabiya-tül Adeviyye meydanında katlediyor. Böylelikle, Erdoğan bütün stratejisini İhvan ile birçok ülkede ittifak kurarak (Tunus, Suriye, Fas, Filistin yani Hamas ve Mısır) Sünni dünyanın reisi olmak üzerine kurmuş olduğu için Suudi Arabistan ile Türkiye arasında bir kopuş yaratıyor. 2015: kendi açık Rabiacı çizgisine rağmen Erdoğan, Suudi Arabistan'ın eski kralın ölümünün ardından yeni kral Selman ile ilişki kuruyor, hatta 2015 sonunda 34 Sünni devleti bir araya getiren bir Suudi girişimi olan Teröre Karşı İslam İttifakı'na katılıyor ve Suudiler ve Katar (bu iki ülkeye dikkat!) ile birlikte Şubat 2016'da Suriye'de bir savaşa girmenin ucundan dönüyor. 15 Temmuz 2016: Suudi kampı, Erdoğan'ı darbe girişimi karşısında kaderine terk ediyor. 2017: Suudi Arabistan liderliğindeki Katar karşıtı koalisyonun uzlaşısı için sunduğu 13 şartın arasında Türk askeri güçlerinin Katar'dan çekilmesi de yer alıyor. Bu talep Rabiacı stratejisine sadık kalarak Katar'ın yanında yer alan Türk tarafınca reddediliyor. 15 Temmuz darbe girişiminden sonra, Türkiye'nin uluslararası yönelim ve iç siyasette ABD ve AB'den gelen baskıyı dengeleyecek bir güç olarak Rusya-İran kampına yüzünü döndüğünü de eklemeliyiz.

Bütün bunlar, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki Sünni mezhepçi güçlerin İran liderliğindeki Şii kampa karşı dayanıklı ve birleşik bir koalisyon oluşturamadığını gösteriyor. Fakat bu, bütün Ortadoğu sathına yayılacak bir mezhepçi savaş tehdidinin geçmişte kaldığı anlamına gelmez. Bunun tek anlamı, Sünni kampın bir dönem

gözükteğü kadar birleşik olmadığı, İnan'ın manevra alanının bulunduğü ve gerici Sünni kampta yer alan bazı ölkeleri en azından tarafsızlaştırmasının mümkün olduğudur. Tehdidin halen sürdüğü ve muhtemelen Trump ile İsrail'in politikalarıyla ömrünün uzayacağı gerçeğü, Suriye, Irak ve Yemen gibi ölkelerdeki kesintisiz vekâlet savaşlarıyla görölmektedir. Yalnızca Ortadoğü ve Kuzey Afrika'daki işçi sınıfı ve sosyalist güçlerin, Balkanlar ve Kuzey Akdeniz'deki benzer güçler ile ittifak içerisinde oluşturacağı birleşik ve bağımsız blok, bölgedeki halk kitlelerinin katledilmesine ve tarihi-költürel mirasın mahvına yol açacağı kesin olan Sünni-Şii mezhep savaşı tehdidine engel olabilir. 26-28 Mayıs 2017 tarihleri arasında Atina'da gerçekleşen 4. Avrupa-Akdeniz Konferansının, bizim de bu sayıda yayınlamakta olduğumuz sonuç bildirgesinde söylendiğü gibi: "Katliam ancak kendi ölkelerinde gerici rejimlerle mücadele eden anti-emperyalist, anti-Siyonist güçlerin geniş bir cephesi sayesinde engellenebilir. Yalnızca Ortadoğü ve Kuzey Afrika ölçeğinde bir Sosyalist Federasyon bölgenin sorunlarını sona erdirebilir."

Bu girdaba, Irak Kürdistanı'nın lideri Mesut Barzani bir de bölge güçlerinin asırlık şeytanlarını ve emperyalizmin manevralarını sahneye çağırarak bağımsızlık referandumunu ekledi. Devrimci Marksistler Kürtlerin kendi kaderini tayininden yanadır. Mesele referandumun kendi kaderini tayin için değıl, Barzani'nin kendisini ve petrol rantçısı taraftarlarının cüzdanelarını şişirebilmesi amacıyla yapılmış olmasıdır. Barzani Kürdistan'ın diğere parçalarındaki (Türkiye, İnan, Suriye) Kürtlerin özgürlüğüne karşı savaşmıştır ve gelecekte de savaşmaya devam etme niyetinde olduğunı göstermektedir. Yani referandumun zaferi, emperyalizme Ortadoğü'da bir başka mevzi verecek olmasının yanı sıra, ironik biçimde, Kürdistan ulusal kurtuluş davasının da yenilğisi anlamına gelecektir. Devrimci Marksistler herhangi bir bölgesel gücün Irak Kürdistanı'na yönelik askeri müdahalesine tereddütsüz biçimde karşıdır, fakat Barzani'nin karşısında ve tüm Kürt halkının kurtuluşunun yanında durmaktadır.

İlk dosyamız, hem kısa vadeye hem uzun vadeye bakarak Ortadoğü ve Kuzey Afrika bölgesinde mücadelenin farklı veçheleriyle ilgileniyor. Bu dosyanın ilk makalesi Suriye iç savaşını ve bu savaşın uluslararası etkilerini aşama aşama inceliyor. Levent Dölek'in "Suriye'de iç savaş: Suriye iç savaşının aşamaları, dersleri ve geleceğü" başlığını taşıyan makalesi, Esad diktatörlüğüne karşı başlayan halk ayaklanmasının bir proleter siyasi çerçeve edinemediğü için kısa süre içerisinde emperyalizmin ve bölgedeki gerici devletlerin manipölasyonlarına açık hale geldiğü teşhisi ile başlıyor. Emperyalizmin, Siyonizmin ve (Suudi Arabistan, Katar, Türkiye ve İnan gibi) bölgesel güçlerin müdahalelerinin halk isyanını Sünniler ile diğere (Alevileri, Dürziler, Hıristiyanlar vb.) arasında kanlı bir din-mezhep savaşına çevirdiğünü gösteriyor. Bu makalede, tüm önemli ana aktörlerin (ABD, Rusya, DAES, ÖSO vb.) iç savaş sırasındaki askeri faaliyetlerinin ayrıntılı bir analizi ya-

pılıyor. Makalenin bir bölümü ise Suriye Kürdistanı'ndaki gelişmelere ayrılmış. Dölek Rojava'daki Kürt hareketinin güçlü bir ilerici temeli bulunduğunu belirtiyor, fakat ABD emperyalizmi ile içinde bulunduğu askeri işbirliğinin hem yanlış hem de tehlikeli olduğunu savunuyor. Dölek'in makalesinin, ilerleyen yıllarda da Suriye iç savaşı üzerine kıymetli bir kaynak olacağı kanaatindeyiz.

Kutlu Dane'nin "Siyonist işgal ve Balfour Deklarasyonu. Nakba'nın memorandumu Balfour Deklarasyonu'nun yüzüncü yıldönümü ve Siyonist işgal" başlıklı makalesi Filistin'in sömürgeleştirilmesinin tarihsel arka planını detaylı biçimde inceliyor. Dane, süreçte rol oynamış olan tüm aktörlerin (Britanya ve Fransız emperyalizmleri ve Osmanlı devleti dâhil) değişen pozisyonlarına ışık tutarak (İsrail devletinin kurulması için açık çek veren) 1917 Balfour Deklarasyonu'nun tarihsel bağlamını ortaya koyuyor. Dane'nin makalesi, 1948'de İsrail'in kurulmasını hem ABD emperyalizminin hem de (o dönemde emperyalizmle "barış içinde bir arada yaşama" politikası izleyen) Sovyetler Birliği'nin desteklediğini gösteriyor. Bölgedeki tüm gerici rejimlerin de İsrail'i fiiliyatta destekledikleri gerçeğinin de altını çiziyor. Dane'nin gösterdiği üzere, Türkiye'deki (İsrail'le birçok alanda iş birliği yapmaya devam eden ve Filistin davasını asla içten bir biçimde benimsemeyen) mevcut AKP hükümeti de İsrail'i destekleyenler arasında bulunuyor.

Sungur Savran, yirminci yüzyılın başlarından günümüze kadar Ortadoğu'daki devrimleri inceliyor ve bunlardan genel sonuçlar çıkarıyor. Savran'a göre, Ortadoğu yirminci yüzyılda birçok devrim yaşadı ve yirmi birinci yüzyılın ilk devrimleri de bölgede (Mısır ve Tunus) meydana geldi. Makale, Ortadoğu'nun yirminci yüzyılda dört devrimci dalga yaşadığını ve 2011'deki Arap devrimlerinin de beşinci dalga sayılabileceğini gösteriyor. Savran'ın belirttiği üzere, devrimci dalgaların sıklığı "Müslüman toplumlar, İslam inancı gereği itaatkârdır ve bu sebeple devrim yapmazlar" şeklindeki basit (ve Oryantalist) inanışın yanlışlığını ortaya koyuyor. Bu, aynı zamanda Marksizm'in, tarihin evrim biçimini alan gelişmelerle değil devrimci sıçramalarla ilerlediğine dair tezine de güçlü bir kanıt sunuyor. Son olarak, Savran'ın makalesi, Ortadoğu tarihinin devrimci dönüm noktalarında belirlendiğini göstererek, reformistlerin (devrimin uzak bir ihtimal olduğunu ve sol siyasetin küçük ölçekli değişimler hedeflemesi gerektiğini savunarak) "gerçekçi" oldukları yönündeki iddianın da sığlığını ve temelsizliğini teşhir ediyor. Aslında, devrimler olmaksızın (küçük ya da büyük) değişimler elde etmek imkânsızdır. Başka bir ifadeyle, tarih, devrimin reformdan daha "gerçekçi" bir hedef olduğunu gösteriyor.

Ek dosya, dünyanın diğer kesimlerindeki gerici eğilimleri ve bunlara verilmesi gereken cevabı ele alıyor. "Çağdaş'ı anlamının metotları: popülizm ve faşizm üzerine bir tartışma" başlıklı makalesinde Cenk Saraçoğlu, bu gerici hareketleri anlamak için faşizmin (uluslararası solda çok popüler bir kavram olan) "popülist sağ"dan çok daha uygun ve kullanışlı bir kavram olduğunu belirtiyor. Saraçoğlu,

iki dünya savaşı arasındaki dönemde faşist hareket ve rejimlerin ayırt edici özelliği olarak “karşı-devrimci yıkıcılık” ve “çağdaş olmama”yı saptıyor ve günümüz gerici hareketlerini bu kavramları kullanarak karşılaştırıyor. Saraçoğlu, Macaristan ve Türkiye gibi nispeten çevrede yer alan ülkelerdeki gerici hareketlerin, gelişmiş Batı ülkelerindekilere kıyasla klasik faşizme daha çok benzediğini belirtiyor.

Avrupa ve dünyadaki duruma dair bir miktar farklı bir yaklaşım, 2017 Mayıs’ının sonunda, 18 ülkeden militanların ve aydınların uluslararası planda ve özellikle de Avrupa ve Ortadoğu-Kuzey Afrika bağlamlarında, izlenecek yolu tartışmak için katıldığı uluslararası bir etkinlik olan 4. Avrupa-Akdeniz Konferansı’nın Sonuç Bildirgesi’nde sunuluyor.

Bu yıl 1917 Ekim Devrimi’nin yüzüncü yıldönümü. Bu çığır açıcı olay, sadece eski Çarlık Rusya’sının halkları için değil, tüm insanlık ama özellikle de tüm dünyanın işçileri, emekçileri ve ezilenleri için yeni ufuklar açtı. Bu dünya-tarihsel olayı kutluyor ve farklı veçhelerini dört farklı makale ile ele alıyoruz.

“Ekim 1917: Dünya çapında bir olay” makalesinde Savaş Mihail, Fransız filozofu Alain Badiou’nun Sovyetler Birliği’nin yıkılmasından kısa süre sonra yazdığı bir makale ile diyalog içerisinde 1917 ile 1991 arasındaki ilişkiyi ve farkları tartışıyor. Savaş Mihail 1917’in dünya çapında bir olay olduğunu ve herkes tarafından dünya sosyalist devriminin başlangıcı olarak görüldüğünü hatırlatıyor. Toplumsal devrim Rusya’dan Doğu ve Orta Avrupa’ya yayıldı ve Avrupa’dan Asya’ya ve ABD’ye uzanan etkileri oldu. Keynes’in de o dönem farkında olduğu üzere, Bolşevizm ve Ekim Devrimi küresel kapitalist düzene gerçek bir tehdit oluşturuyordu. Bu anlamda, Ekim Devrimi kesinlikle zamanı gelmeden gerçekleştirilmiş bir girişim değildi. Bilakis, insanlık için yeni bir çağ açmış olan dünya-tarihsel önemde bir “olaydı”. Aksine, 1991, bir “olay” değil “-miş gibi yapılan bir olaydı”: insanlık için yeni bir çağ başlatmadı. Savaş Mihail, Ekim Devriminin açtığı çevrimin henüz kapanmadığını vurgulayarak bitiriyor. Hala Ekim’in çağında yaşıyoruz ve yeni yüzyılda devrimi sürekli kılmalıyız.

Tamás Krausz’un yazısı, tanınmış yapıtı *Reconstructing Lenin*’den bir bölümün kısaltılmış ve kısmen gözden geçirilmiş bir versiyonu. Krausz burada Lenin’in en etkili yapıtlarından biri olan, devrimin hemen öncesinde –Ağustos-Eylül 1917’de– yazılıp ertesi yıl yayımlanan *Devlet ve Devrim*’i yorumluyor. Krausz’a göre, bu küçük, yüz sayfayı zar zor bulan broşür Ekim Devrimi’nin felsefesini içermektedir. Bu metinde Lenin devlet sorununu, “her devriminin bu merkezi sorunu”nu ele alır ve toplumsal devrimin birinci evresi olarak devletin tasfiyesini tartışır. Krausz, Lenin’in vizyonunun hiç de ütopyacı olmadığını vurguluyor. “Devrim perspektifinden bakıldığında, bu incecik kitap, özünde, metodolojik ve siyasi düzlemde, parlamentarizmle ve Bernsteinci revizyonizmle iç içe geçen ‘oporTunusiatik yanılısamalar’ın da ütopyacı, anarşist yaklaşımların da hepsinin birden işini aynı

anda bitirdi.”

Özgür Öztürk’ün makalesi “21. yüzyılda sosyalist planlama”, sosyalizmin potansiyelini, günümüzün olanaklarına referansla tartışıyor. Öztürk, hemen şimdi, en fazla devrimden sonraki birkaç yıl içerisinde inşa edilebilecek olan ekonomik planlama sisteminin bir taslağını çıkartmaya çalışıyor. Öztürk’e göre, 21. yüzyılda, bir önceki asırdakinden temel biçimde farklı ve çok daha etkili bir planlama sistemi kurulabilir. Makale, 20. yüzyılda sosyalist inşanın temel problemlerinden birinin paranın sermayeye dönüşmesinin önüne geçmek olduğuna işaret ediyor. Fakat (Marx’ın “Gotha Programı’nın Eleştirisi”nde öngördüğü üzere) emek-zamanı üzerine kurulacak bir planlama ve “ödeme” sistemi parasal ilişkileri ve dolayısıyla sermayenin yarattığı tehdidi sınırlayacaktır. Dahası, böyle bir sistem hesaplama sorununu da daha kolay biçimde çözecektir. Öztürk aynı zamanda olası yeni endüstriyel ilişkileri tartışıyor ve günümüz koşullarında, sosyalist bir rejimin gerçekçi biçimde tam istihdam, tam otomasyon, sıfır iş kazası ve çalışma saatlerinin aşamalı biçimde kısıtılmasını hedefleyebileceğini öne sürüyor. Öztürk, bunların kapitalist ilişkiler altında hiçbir zaman tamamıyla gerçeklik kazanamayacak potansiyel eğilimler olduğunu belirtiyor.

Armağan Tulunay, Ekim Devrimi’nin, kimi çevrelerce kasıtlı biçimde göz ardı edilen bir başka yönünü ele alıyor. 1980’lerden bu yana sol içerisinde anti-Leninist ve hatta anti-Marksist bir dönüş başladığından beri, kadınların kurtuluşu meselesinde Marksizm’in bir düşünce bütünü ve bir program, komünizmin ise farklı tipte bir toplum arayışı olarak önemi artan ölçüde reddedilmeye başladı. Derman kimlik siyasetindeydi. Komünist hareket kadınların ezilmesinden bihaberdi ve kadın kurtuluşu için önerebileceği hiçbir şey yoktu. Tulunay, Bolşeviklerin devrimin hemen ardından uygulamaya geçirdikleri politikaları inceleyerek, kapitalist dünyanın en gelişmiş ülkelerinde dahi hayal edilemeyecek bir somut önlemler programını hayata geçirip, cinsler arasında sadece formel değil gerçek bir eşitlik yaratmaya çalışan Lenin ve Trotskiy liderliğindeki Bolşevizmin kadınların ezilmişliğine, günümüzün anti-Marksist ve post-modernist akımlarının hayran olduğu liberal “establishment”la kıyaslamayacak biçimde daha duyarlı olduğunu, tartışmaya yer bırakmaksızın gösteriyor. Tulunay’ın makalesinde işaret ettiği üzere, siyasi iktidarı gasp eden bürokrasinin bu uygulamaların çoğunu ortadan kaldırmış olması hiçbir biçimde komünizmin kadınların ezilmişliğine yönelik sözde duyarsızlığına kanıt olarak gösterilemez. En nihayetinde, bürokrasi komünizmi terk etti, dolayısıyla bürokrasinin faaliyetlerinin hiçbiri komünizmi töhmet altında bırakmaz.

Ekim Devrimi konulu son makalemiz, Batı Marksizmi’nin hep göz ardı ettiği bir alana eğiliyor. Uzun süre boyunca, proletarya iktidarının ilk olarak Ruslar, yani muhtemelen büyük Avrupa uluslarının en geri kalmış olanı tarafından hayata geçirildiği sıkça belirtile geldi. Fakat Batı gözlüğüyle bakan yorumcular, Ekim

Devrimi'nin, bunun da ötesinde, Müslüman halkların devrimi olduğunu hep gözden kaçırdılar. Lenin'in yönlendirmesi uyarınca 31 Aralık 1922'de kurulan Sovyetler Birliği'nin önemli bir unsuru İç Rusya'nın doğu sınırlarındaki (Tatarlar, Başkırlar, Kalmuklar, Dağıstanlılar, Çeçenler vb.), Transkafkasya'daki (Azeriler, Abhazlar vb.), Orta Asya'daki (bugünün Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan ve Tacikistan sınırlarındaki halklar) Müslüman ve çoğunlukla Türki halklardı. Sungur Savran, kaleme aldığı bu orijinal makalede, komünizm/Bolşevizm'in devrimin zaferinin ardından Müslüman halklarının gönlünü nasıl fethettiğini ve Müslüman komünistlerin nasıl topraklarını ve halklarını kazandığını, özet biçimde açıklıyor. Büyük Rus Şovenizmi olarak anılan olgunun Stalin döneminde nasıl yükseldiği ve Sovyetler Birliği'ndeki Müslüman halkların hayatını nasıl etkilediği ise başka bir çalışmanın konusu olabilir.

Ekim Devrimi hakkındaki makalelere nispeten dolambaçlı biçimde bağlı olan bir yazı ise, 20. yüzyılın sosyalist inşa tecrübesinin yıkımına Bulgaristan açısından bakıyor. Daniela Penkova'nın "Neo-liberalizm tuzağında Bulgaristan" başlıklı makalesi ülkedeki 1989 sonrası kapitalist restorasyon sürecini inceliyor. Yazar, uluslararası sermayenin kurumlarının, özellikle de İMF'nin ve Dünya Bankası'nın, Bulgaristan'a, Üçüncü Dünya ülkelerine dayattıklarına bezer bir reçeteyi dayattığını belirtiyor. Bulgaristan 1989 itibarıyla sanayileşmiş ve kayda değer bir yaşam standardına sahip bir ülkeyken, 1989 sonrası dönemin (özelleştirme ve kuralsızlaştırma gibi) neo-liberal reçeteleri Bulgaristan halkını fakirleştirdi. Makale, Bulgaristan kağıt üzerinde büyüyor gözükmese de sıradan halkın temel ihtiyaçlarını karşılamakta dahi zorlandığını ampirik olarak gösteriyor. Penkova, yazısını, işleyen bir sanayi ve toplumsal yapıya kavuşabilmek için neo-liberal "kalkınma" politikasının terk edilmesinin mutlak bir gereklilik olduğunu vurgulayarak bitiriyor.

Bu yıl yalnızca Ekim Devrimi'nin yüzüncü yılı değil, aynı zamanda *Kapital*'in birinci cildinin yayımlanmasının da yüz ellinci yıldönümü. Son makalemizi bu sebeple, sosyal bilim ve devrimin bir sentezi olan, insan düşüncesinin bu başyapıtının yöntemi, içeriği ve önemi üzerine genel bir incelemeye ayırdık.

Kapital, son tahlilde, kapitalist üretim tarzının insanlığı daha iyi bir geleceğe taşıma olanaklarının aşamalı olarak tükenmesi ve tüm dünyadaki işçi kitlelerinin enerjisini ilerici amaçlar doğrultusunda açığa çıkarabilmek için bu üretim tarzını devirmenin gerekliliği hakkındadır. Tarihsel gelişimin bu aşamasına hâlihazırda varmış olduğumuz, derin uluslararası ekonomik krize, tepemizde sallanan nükleer savaş hatta dünya savaşı tehdidinde ve insanların ve diğer yaşayan türlerin yeniden üretiminin tek kaynağı olan doğanın mahvına bakarak açıkça görülebilir. İnsanlığın ve hatta genel olarak hayatın savunulması, üretim araçlarının kolektif mülkiyeti ve demokratik merkezi planlama üzerine kurulu yeni bir üretim tarzının gelişine ve dünyadaki tüm ulusların kardeşçe kaynaşmasına bağlıdır. Kısacası, gerekli olan

Revolutionary Marxism 2018

sosyalizmdir. Bu da yalnızca proletaryanın güçlerince, devrimci sınıf mücadelesi ile hayata geçirilebilir. *Devrimci Marksizm* budur ve dergimiz de bu sebeple bu adı gururla benimsemiştir.

Translated by: Burak Sayım